

Tack, Marianne Wilöf Mindus, för din modiga redogörelse

»Även sjuksköterskor, sjukgymnaster och läkare blir ibland patienter. Då tvingas de se sjukvården från andra sidan. I den situationen är en sjuksköterska, sjukgymnast eller läkare, lika mycket som andra patienter, i första hand en sjuk individ som behöver hjälp. Så skriver chefredaktör Per Gunnar Holmgren i sin ledare i Dagens Medicin 19/00 [1].

Inträngande skildring

Som ett exempel på detta kommer i Läkartidningen 19/00 (sidorna 2358-62) en artikel av frilansjournalisten Marianne Wilöf Mindus där hon beskriver den svåra tid hon upplevde tillsammans med maken, min psykiaterkollega Per Mindus, genom hans svåra sjukdomstid och fram till hans död [2].

Med journalistens förmåga att hitta och belysa viktiga skeenden och klä upplevelserna i begripliga och tydliga ord har Marianne Wilöf Mindus gjort en stor insats när det gäller att berätta

om vad som kan hända oss alla som är i kontakt med sjukvården i livets slutskede. Kollegers oförmåga och okänslighet att hantera psykologiskt viktiga frågor lyfts fram på ett avslöjande, osentimentalt sätt.

Det felaktiga, omöjliga mötet mellan patient och behandlande läkare illustreras i sin känslomässiga nakenhet, där empati och förståelse lyser med sin frånvaro. Känslan av tomhet, bristande förståelse och inlevelse, och därmed möjligheten till psykologisk hjälp, blir tydlig.

Lärs inte ut på seminarier

Den viktiga, dynamiska läkare-patientrelationen och hur den skall hanteras, inte minst i situationer där livet står på spel, försöker vi lära ut till studerande inom vårdsektorn. Inga föreläsningar, seminarier eller diskussionsklubbar kan emellertid på ett så tydligt sätt illustrera vad det är frågan om när en patient får ett besked om att livet är på väg att rinna ut, som den

skildring Marianne Wilöf Mindus givit oss.

Förutom hennes förmåga att identifiera och lyfta fram de viktiga, kritiska och avgörande momenten i maken Pers kontakt med sjukvården framstår hennes civilkurage att offentliggöra sina erfarenheter som imponerande. Hon överlämnar ett testamente som vi skall läsa och försöka ta till oss och omsätta i praktisk handling.

Jag önskar att Marianne Wilöf Mindus' text skall finnas tillgänglig i utbildningen av vårdpersonal. Den är ett tungt inlägg i en viktig, men ofta försummad del i vårdutbildningen.

Jan Wälinder

professor emeritus, Askim

Referenser

1. Holmgren PG. Sjukvården sedd från andra sidan. Dagens Medicin 2000; 19: 3.
2. Wilöf Mindus M. En Golgatavandring genom dagens sjukvård. Läkartidningen 2000; 97: 2358-62.

”Försök en våning till” – några tankar kring en kollegas död

Sagt i Katarinahissen:

»Jag vet att hissen inte går högre, men försök konduktören, försök en våning till!» (Börje Sandelin)

Är det inte det vi vill, vi omnipotenta läkare som aldrig dör själva. Vi vet, eller har läst, att det någon annanstans har byggts ännu en våning till. Vi ställer svåra och annorlunda frågor. Vi kan sällan acceptera att döden verkligen når oss alla, till 100 procent.

Svårt vara läkare för kollega

Även om jag dagligen sysslar med palliativ vård, och för patienter och anhöriga förklarar i vilket skede sjukdomen är, och vad som står i min makt att göra för att lindra symtomen men att jag dock ändå bara är läkare och inte har ultimativ makt över liv och död, så vet jag mig vara en dålig läkare för kolleger och sköterskor när de är patienter eller nära anhöriga.

Jag skulle behöva en erfaren palliativ kollega att diskutera med, och kanske dela på uppgiften att entydigt informera.

För det är ju så att i livets gränstrakter kan vi tillgripa alla medel för att behålla vår rätt att bestämma över oss själva och inte vara tvungna att acceptera inskränkningar i det dagliga livet, eller – o fasa – i våra intima kropps-funktioner. Och är man då van att vara den som vet och hjälper, känns rollen att ta emot hjälp minst dubbelt så svår.

Vad ingår i palliativ vård?

Det råder också många oklarheter om vad som egentligen är palliativ vård. Om dr X får palliativ vård som innebär operation av hjärnmetastaser, då borde väl också »slusken Andersson» (person i barnvisa av Benny Törnroos) i Karesuando få den? Eller är det kanske så att den palliativa vår-

den i Karesuando faktiskt är mänskligare och ger en bättre livskvalitet?

Mina patienter kan mera sällan säga vad som utgör faktorer i deras livskvalitet. Däremot kan de ofta säga vad de är rädda för, och ibland också vad de vill just nu i dag.

Ilkska över att inte tas på allvar

Till de anhörigas sorgereaktion efter döden hör mångahanda känslor, bland dem ilskan över att inte ha blivit hörd, inte ha blivit tagen på allvar »i tid». Sorg, vrede, upprördhet och uppgivenhet är samma sak, ur olika synvinklar.

Och så vill jag se att Marianne Wilöf Mindus har en uppgift i att lära oss alla att bättre söka hjälp i ödmjukhet inför svåra uppgifter.

Christel Pakarinen

läkare i ett palliativt hemvårdsteam i Finland